

2011. 09. 30. Szabadka
PROBITAS

Gábrity Molnár Irén:
A felnőttoktatás helye a
humántőke felerősítésében
Vajdaságban

Uloga obrazovanja odraslih u
jačanju humanog kapitala u
Vojvodini

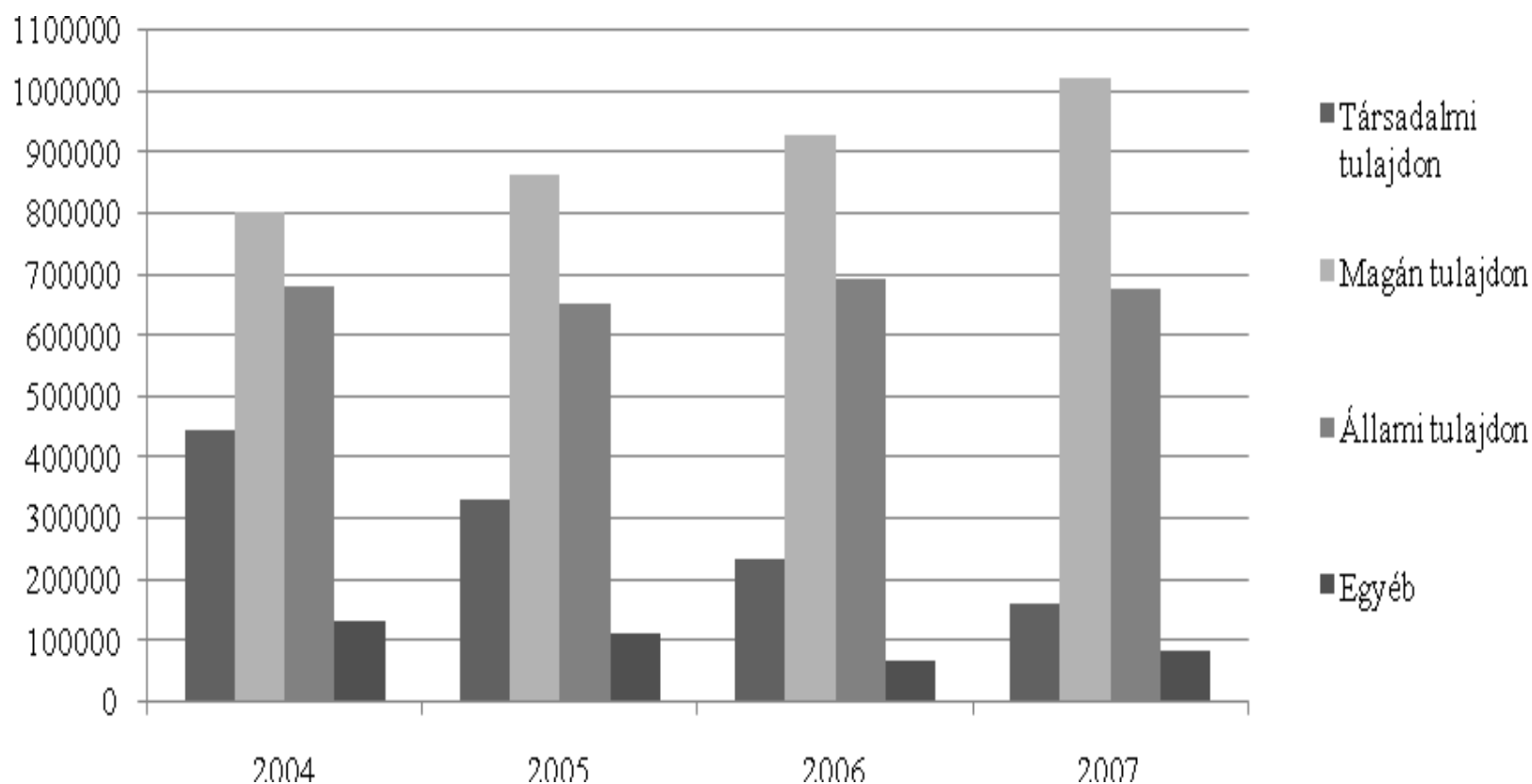
Hipotézisek

- Az állami döntéshozatali és az oktatási intézmények között nincs érdemleges dialógus
- A munkavállalók, munkanélküliek ad hoc. döntéseket hoznak a képzésük kapcsán; nem alkalmazkodnak a piacigényekhez.
- Elmaradt a decentralizáció ezért gyengék a községek és a tartomány gazdasági erőforrásai, kimaradnak a beruházási és munkateremtési és a vállalkozási hajlamot erősítő kezdeményezések.

Gazdasági mutatók

A foglalkoztatottak számának alakulása az egyes tulajdonformák esetében Szerbiában

Hátrányok

- A kisvállalkozások fejlődési potenciálja gyenge, a magánszektor nem tudja felszívni a társadalmi szektorban felszámolt munkaerőt.
- A foglalkoztatás ismert flexibilis formái nem igen vannak jelen a szerb munkaerőpiacon (részmunkaidő, önfoglalkoztatás)
- A 15 évnél idősebb lakosság 35,1%-a foglalkoztatott, 6,5%-a munkanélküli, 42,8%-a inaktív (ARS, 2009).
- 34 éven aluli munkaképesek a munkanélküliek 50%-át teszik ki. 36%-a először keres munkát.

A munkahely elvesztése 2009-ben gazdasági ágazatok szerint:

- feldolgozóipar 23%,
- kereskedelem 23%,
- oktatás 15%,
- ingatlanügyek 9%,
- építőipar 6%,
- közlekedés és vendéglátóipar 4-4%.
- A középfokú végzettséggel rendelkező munkanélküliek dominálnak (68,5%).

A foglalkoztatottsági mutatók regionális összehasonlításban	Vajdaság	Közép-Szerbia	Szerbia
A munkaképes lakosság aktivitási rátája	60,8%	63,0%	62,7%
A munkaképes lakosság foglalkoztatottsági rátája	52,2%	53,9%	53,7%

A 2005-2009 között Vajdaságban visszaesés:

- **a munkanélküliség nőtt,**
- **az aktivitási és foglalkoztatottsági ráta csökkent**

-
- A tartomány legjelentősebb nagyvállalatai, amelyekre támaszkodhatna a térség fejlesztéspolitikája, elsősorban a **feldolgozóipar, nagy- és kiskereskedelem, gépjárműjavítás, mezőgazdaság és kőolaj-feldolgozás.**
  - Legtöbb vállalat a kereskedelemben és gépjárműjavítások, háztartási gépek javítása terén van (46,6%).
  - A mezőgazdasági vállalatok száma nagy, de a veszteségek 12,1% is őket terheli.

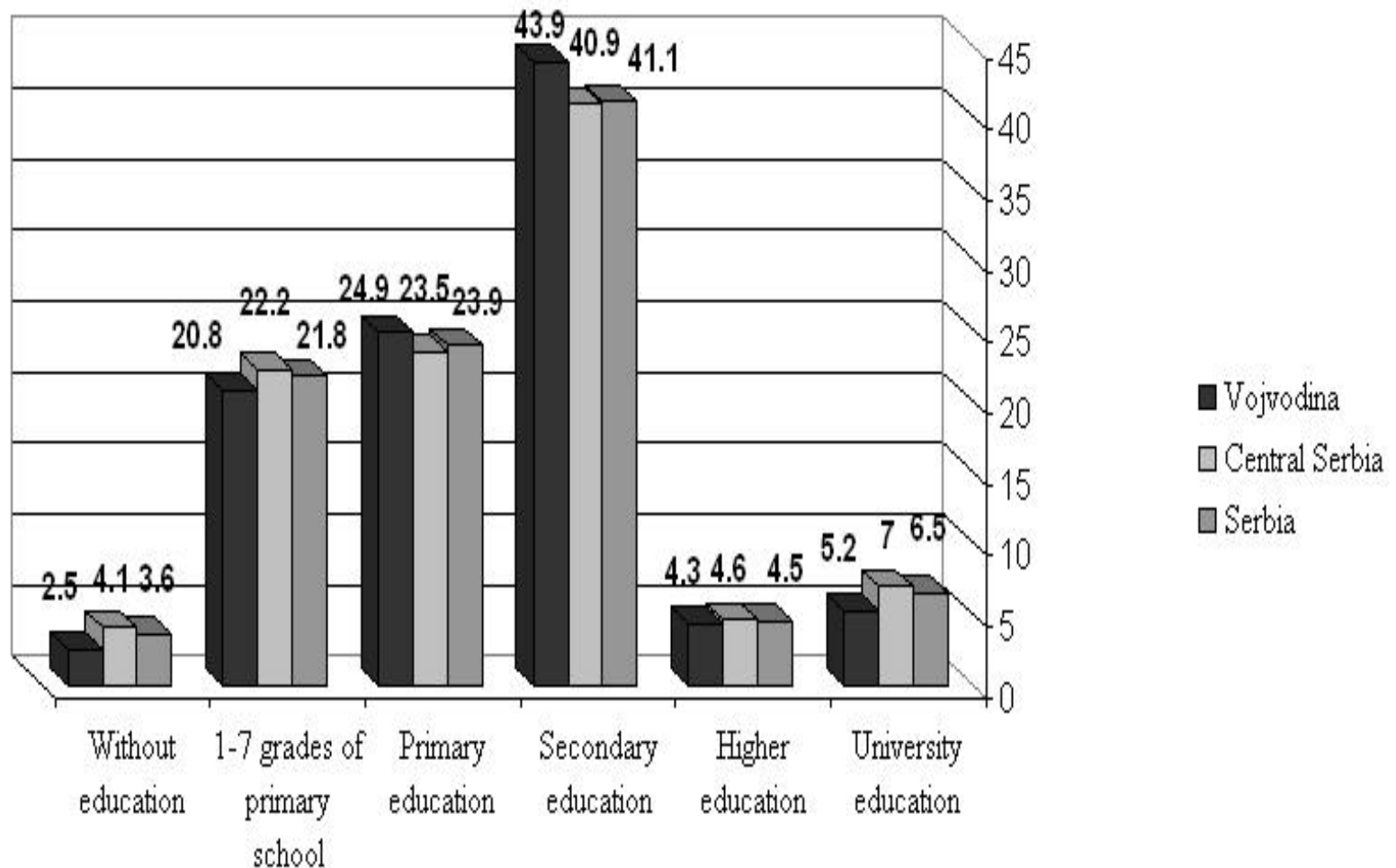
Észak–Vajdaság gazdasága

- A községek egy főre eső költségvetési bevétele egyedül Szabadkán haladta meg a vajdasági átlagot.
- Kishegyes a legfejletlenebb község.
- Magyarkanizsa volt 2002-ben az egyik leggazdagabb község, de a később Zenta teljesítménye megelőzte a privatizáló multinacionális cégeknek köszönhetően.
- A topolyai község gazdaságteljesítő-képessége visszaesett.

Oktatási helyzetkép

A 15 évnél idősebb szerbiai lakosság végzettségi összetétele (2002)

Oktatási kádereink

- Szerbiában összesen 7 állami egyetem van. A kutatóintézetek száma (2005) Közép-Szerbiában 141. A hallgatók létszáma 238 710 fő (2006). A tanárok száma 12 884. Szerbiában a tanár-hallgató arány 1:29 (a délkelet-európai országokban a legrosszabb).
- Vajdaságban 1 állami egyetem van 22 kutatóintézet - felsőoktatási kapacitása elégtelen. Az oktatói létszám 3 040, az arány 1:30-hoz.

A vajdasági intézményekben hiányzik az aktív iskolamenedzselés

- Elégtelen a gyakorlatorientált képzés.
- Iskoláinkra jellemző a kapacitásfeltöltő magatartás. Nem rendelkeznek a nyilvánosság felé bemutatott, követhető felnőttképzési tervvel, programjaik ad hoc működnek
- Kizárólag iskolarendszerű szakképzést szerveznek (átképzés, továbbképzés, kiegészítő képzés, szakosodás).

Fiatalok jövőképe bizonytalan Egyetem választáskor jelen van a „kudarckerülő magatartás”

- a legközelebbi városban tanul - szülői sugallat (költségkímélő megoldás) – gyakori a fázasztó és költséges ingázás
- hálózathatás/városvonzás (tömb magyar térség)
- alkalmi munka mellett, magán karokon, vagy kihelyezett tagozaton **távoktatással próbálkozik**

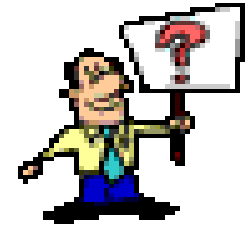
Kisebbségek esélyhátránya:

- a magyar fiatal munkavállalók **karrierje akadozik**, ha a szerb nyelvtudásuk gyenge, vagy nem tudnak legalább egy világnyelvet is

- **a magyar fiataloknál pluszenergia befektetése szükséges**
- tudatos **jövőépítés**, a piacorientált szakválasztás
- integrálódás az **európai felsőoktatási-kutatási térségbe**

Meddig tanuljunk?

- *A fiatalok többsége törődik a továbbképzésével, de szívesen vesznek részt **gyorstalpalló és olcsó kurzusokon**;*
- *viszonylag kevesen gondolkodnak másoddiploma, vagy specializálás szerzésén (20%-a).*
- *Ez összefügg az anyagi helyzetükkel és a környezeti hatásokkal is, hiszen a városban élők kedvezőbb feltételek mellett képezhetik tovább magukat a szakmában.*
- *A megkérdezettek közül leginkább a bölcsészszakosok képzik át magukat, míg a közgazdászok alapképzés után is tovább tanulnak.*

Gazdasági húzóágazatok

- A városban élő fiatalok a **szolgáltatásokat** választják, míg a falun és kisvárosban élők inkább a **mezőgazdaság és a feldolgozóipar** lehetőségeit látják.
- A külföldi- és befektető tőke nélkül nem lehetséges a gazdasági fellendülés, sem pedig új munkahelyek nyitása.

A presztízsszakmák:

- **menedzser, banki/pénzügyes munkák, marketing-, informatikai munkák, programozó, pszichológus, közgazdász, képzett könyvelő, ügyvéd, tanár, logista, építészmérnök-vállalkozó, gyógyszerész, állatorvos, szakorvos.**

Hosszú ideig tartó munkakeresés

- A munkaközvetítői irodák főleg az alacsony iskolavégzettségű, szakiskolát végzett, leghátrányosabb munkanélküli rétegnek szerveznek át- és továbbképzést. ***A diplomás fiatalok zöme nem jelentkezik be a munkaközvetítő irodába.***
- ***A felsőoktatási diplomával rendelkezők, az ismerősök és barátok által, vagy újságban, interneten meghirdetett alkalomra várnak.***
- A munkaviszonyban levő fiatalok ***viszonylag rövid idő alatt sok helyt dolgoztak már.*** Átlagosan évenként váltottak munkahelyet, akár ugyanabban a szakmában is. Az ok: a megfelelően fizetett, biztos munkahely keresése, vagy az utólagos átképzés.

Emigráció?

- **A friss diplomás *az alkalomra vár és vállalna munkát külföldön.***
- **Igazából azonban *nem látják a külföldi munkavállalás módját, és nem terveznek hosszú időre.***
- **Nagyobb migrációs hajlammal rendelkeznek azok, akiket egy potenciális célország be is fogadna: *orvos, műszaki informatikus, programozó, művész, sportoló, újságíró, építőmunkás, szimultán fordító, főleg a határmenti területekről (heti ingázás Magyarországra, vagy közeli EU-s országba).***

Megállapítások:

- Szerbiában még hiányoznak az egységes, élethossziglani tanulási koncepció operatív programjai, a rugalmasabb, interdiszciplináris képzési magatartás, piaci stratégiai gondolkodás.
- A nemzetközi és hazai elvárásokkal szemben, Szerbiában/Vajdaságban a felnőttképzési reform terén még felkészületlenek az állami oktatási intézmények e feladatokra.

A 19-25 éves középkáder a munkanélküliek 12,1%-át teszik ki, tehát az oktatási rendszer hiányos.

Kompetencia

A munkáltatók olyan „komplett személyeket” keresnek, amelyekből hiány van. Hol marad el a szükséges kompetencia?

(1) a nem megfelelő tanárok (2) elavult tanítási program...

A középfokú oktatás alapproblémája:

- szakmai standardizálás (tudás+képesség) hiánya*
- nem készíti fel a tanulókat sem a munkába állásra, sem a továbbtanulásra*
- újdonság az elmélet és gyakorlat közti viszony: hároméves szakmunkásképzőkben az arány 70:30 %, a négyévesben 60:40 a gyakorlat javára*
- szakok bevezetése improvizált (modern szakok), merev - legtöbb a gépészeti szakiskola, viszont e szakemberek iránti kereslet megcsappant.*

KONKLÚZIÓK:

- 1. A versenyképességre fókuszáljunk - minőségi és akkreditálható új *felnőttképzési formákra***
- 2. Tervezendő a széleskörű szakoktatás, gyakorlatias, flexibilis, interdiszciplináris képzés**
- 3. A vajdasági munkaerőpiacon az egészségügy, a közgazdaságtan és az informatikai műszaki képzés terén kielégítő a szakemberlétszám, de a mezőgazdaságban egyszerre beszélhetünk szakemberhiányról és feleslegről is.**

Javaslatok

- A felnőttképzési rendszer komplex kezelésre szorul. A fejlesztéspolitika megvalósításában részt kell, hogy vegyenek a gazdaság és a vállalkozók, a szakmai érdekvédelmi szervezetek, kamarák és az ágazati hatóságok a minisztériumi szinttől az önkormányzatokig.
- Fontos az EU kompatibilis oktatás és a határon át ívelő intézmény kapcsolatok

-

Köszönöm a figyelmet!

